

The Mother of All Disruptions: The Bible Code's Jeremiah Problem

After the publication of Michael Drosnin's *The Bible Code*, most work in generating Bible codes was initially done in the Torah. Gradually, however, the Hebrew text of the entire Old Testament became fair game for code researchers. Most of my book, *The Bible Code Myth*, deals with text transmission discrepancies and scribal errors (and hence letter sequence interruptions) in the Torah. As devastating as this material is to the idea of a Bible code, the problem is worst in the book of Jeremiah. In fact, if one is doing code research on the letter sequences of the entire Hebrew biblical text, the book of Jeremiah is truly the smoking gun of why the Bible code should be considered a myth. This paper deals with several facts about the biblical text that Bible code proponents either don't know, or simply aren't telling you.

The basic problem for the Bible code with respect to the book of the prophet Jeremiah is Jeremiah's textual status. Put simply, there is a *dramatic* difference between the Masoretic Text (MT) of Jeremiah used by all code researchers and the Hebrew biblical text that was used to create the Septuagint (LXX) of Jeremiah. The fact is that the MT of Jeremiah is roughly 15% *longer* than the LXX text of Jeremiah.

In case the terminology is unfamiliar to you, before proceeding any further we need to review what exactly "MT" and "LXX" mean with respect to one another and the Bible code. First a little history.

Prior to 1948, the manuscripts of the Hebrew Bible to which scholars had access were all medieval, the earliest witness being the great manuscript *Leningradensis* (the manuscript is also called B19 or L), which was dated by the copyist himself to 1009 A.D.! Hence, scholars who worked prior to the Dead Sea Scroll discoveries had to try to figure out how the text of the Torah was transmitted using manuscripts that were well over one thousand years behind the curve. This major manuscript is considered the best example of what is known as the Masoretic Text, and was the basis for the Hebrew text used in the mainstream Jewish community and the academic study (university, seminary) of the Hebrew Bible until well into the 20th century. The MT is the basis for the text used in Bible code research.

However, scholars did have another resource for the Hebrew Bible: the LXX. The LXX is an ancient (pre-Christian era) *Greek* translation of the Hebrew Bible. Having this Greek translation was valuable since the Greek could be put back into Hebrew ("retroverted") so as to form a pretty good guess as to what the Hebrew text from which the LXX was created. The process wasn't perfect, but it was helpful. When the LXX was retroverted and studied by scholars, however, something very obvious came to light: the Hebrew text of MT was not the same as the text used to create LXX. This was obvious from places where the Greek read something that, when retroverted, could not be matched in MT. Hence scholars had two Hebrew Bibles on their hands.¹

---

¹ They actually had three counting the Samaritan Pentateuch (SP), but we will skip that for the sake of this article. The SP is also witnessed in the Dead Sea Scrolls.

So, prior to 1948, scholars had incontrovertible proof of two Hebrew Bibles, but no actual Hebrew manuscripts older than 1009 A.D. (B19 /L). There were other problems, though. In terms of the Hebrew manuscript material that was in existence (B19/L and other manuscripts), no manuscript agreed with any other 100 percent of the time. There were no identical manuscripts of any meaningful length. This set of circumstances naturally raised questions: How soon after the biblical books were written and copying began did different versions arise? Were the different version proof of different editions of the Bible – not just copyist errors perpetuated through time? How faithful were medieval manuscripts to the “original” text? Would any Hebrew text ever be discovered that turned out to be the text used to create the LXX?

Scholars got significant help in answering these questions in 1948, when the Dead Sea Scroll (DSS) discoveries came to light. When tested by Carbon-14 and by analysis of handwriting styles, the DSS date anywhere from 300 B.C. to the first century A.D. Overnight scholars jumped back in time by over a thousand years to learn more about how the Hebrew Bible came to be.

For our purposes in this article, what was significant about the scrolls was that, while many of them matched the MT that was known from medieval manuscripts, others did not—they matched the LXX or the SP.² This discovery evidenced several things:

- 1) There was a remarkable accuracy in the transmission of the Hebrew text.
- 2) There was evidence in some biblical books (notably Joshua and Jeremiah) for more than one *edition* of the book as late as 300 BC.
- 3) The LXX was a real Hebrew text—the ancient Jews had a smaller version of what we have today with so many English Bibles that are not identical. The DSS proved that *a plurality of texts existed as early as 300 B.C.*
- 4) There was no evidence that this textual plurality was viewed as a bad thing. The people at Qumran preserved all the texts; they did not censor any (and so they were not “MT zealots”).

This brings us back to the Jeremiah problem. In the context of the above, the reader should know that the MT of Jeremiah (the one used by Bible code researchers) is 15% longer than the LXX of Jeremiah. This amounts to roughly 6000 *words*. At an average of four letters per word, that adds up to *24,000 letter differences between the two versions of the Hebrew Bible*. According to standard text-critical rules, which are based on logic and the fact that the scribes held the Scriptures to be sacred, the MT is arguably *not* the original text in many cases.³ This is because a scribe who considered Jeremiah to be holy material would be far more likely to add letters and words than he would to eliminate letters or words. Hence one of the most familiar text-critical rules: “the shorter text is more likely to be original than the longer text”—that is, when you have two texts of the same holy document, the longer one has likely been added to rather than the shorter one having suffered deletions at the hands of faithful scribes. This would mean that MT Jeremiah, the text of the Bible code, has a good bit of un-original material in it. The

---

² The Samaritan Pentateuch (see the previous note).

³ I won’t say “all” here because textual criticism is not about size or counting. All readings, long or short, should be considered “potentially right” until they are weeded out by data.

code then (if it existed, and it does not) cannot claim to be inspired – the thousands of letters in the longer text of Jeremiah have “infected” the code.

To compound the conundrum for coders, the Dead Sea Scroll fragments of the book of Jeremiah often agree with the shorter LXX text against the longer MT text!

To make matters even worse (for the Bible code), not only is there a 2700 word discrepancy between MT and LXX Jeremiah, but chapters 46-51 of Jeremiah turn out to be chapters 25-31 of LXX! There is a huge difference in the arrangement of the material! There are 224 verses 46-51 which contain 12,555 letters. This means that, even if MT and LXX Jeremiah were the same length, there may be as much as a 12,555 word mis-arrangement in the “code” sequence! Here is the precise breakdown:

MT	LXX
1:1—25:13	1:1—25:13a
25:14—46:5	46:1—51:35
46:6—51:64	25:13b, 15—31:44
ch. 52	ch. 52

This is the “Jeremiah problem” for the Bible code, and it is devastating. As I point out again and again in my book, there not only is no way for us to know which Hebrew Bible has a code (which text is THE text?), the non-MT texts are witnessed by the earliest manuscripts. When one combines the 2700 word difference between LXX and MT, translating to tens of thousands of letter differences, with the 12,555 letter mis-arrangement, the letter sequencing upon which the Bible code is based can be considered flawed by *tens of thousands* of letters.

By way of illustration, below is the MT text of Jeremiah 46-51. I have noted how these are arranged quite differently in LXX. Below, however, I have marked in blue and with underlining those letters that are NOT PRESENT IN LXX.⁴ There are 1,531 letters involved. There is much more going on in these chapters in text-critical terms that would result in disruptions of the code’s letter sequence, but this example will suffice.

אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְרֵמְיָהוּ הַנָּבִיא עַל־הַגּוֹיִם: ¹ 46
לְמַצְרַיִם עַל־חֵיל פְּרָעָה נָכוֹן מִלֶּךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר־הָיָה עַל־נְהַר־פָּרָת 2
בְּכַרְכַּמֶּשׁ אֲשֶׁר הָפָה נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשָׁנַת הָרְבִיעִית לַיהוֹיָקִים
בֶּן־יָאֲשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה:
עָרְבוּ מִגֹּן וְצִנָּה וּגְשׁוֹ לַמַּלְחָמָה: 3

⁴ The MT text is fully pointed (BHS). The word divergences are based upon the work of text-critical expert Emanuel Tov. See his new electronic work, The Parallel-Aligned Hebrew-Aramaic and Greek Texts of Jewish Scripture, available through at <http://www.logos.com/products/details/1785> through Logos Research Systems.

- 4 אָסְרוּ הַסּוֹסִים וְעָלוּ הַפָּרָשִׁים וְהִתִּיצְבוּ בְּכּוֹבְעִים מִרְקוֹ הַרְמָחִים לְבָשׁוּ
הַסְרִינָת:
- 5 מִדּוּעַ **רְאִיתִי** הֲמָה חֲתִים נֹסְגִים אַחֲזֹר וְגִבּוֹרֵיהֶם יִפְתּוּ וּמָנוֹס נָסוּ וְלֹא
הִפְנוּ מְגוֹר מִסָּבִיב נְאֻם־יְהוָה:
- 6 אֲלֵינּוּס הַקָּל וְאֲלֵי־מִלֵּט הַגִּבּוֹר צְפוּנָה עַל־יַד **נְהַר־פָּרָת** כְּשָׁלוֹ וְנִפְלוּ:
7 מִי־זֶה כִּי־אֵר יַעֲלֶה כִּנְהָרוֹת יִתְגַּעֲשׂוּ מִימּוֹ:
- 8 מִצָּרִים כִּי־אֵר יַעֲלֶה **וּכְנֶהְרוֹת יִתְגַּעֲשׂוּ מִיָּם** וַיֹּאמֶר אֲעֹלָה אֲכַסֶּה־אֶרֶץ
אֲבִידָה **עִיר** וַיֵּשְׁבִי בָּהּ:
- 9 עָלוּ הַסּוֹסִים וְהִתְהַלְּלוּ הֶרְכָּב וַיִּצְאוּ הַגִּבּוֹרִים כּוֹשׁ וּפּוֹט תִּפְשִׁי מִגֹּן וְלוֹדִים
תִּפְשִׁי דְרָכֵי קָשָׁת:
- 10 וְהַיּוֹם הַהוּא לֹא־דָנִי יְהוָה **צְבָאוֹת** יוֹם נִקְמָה לְהִנָּקֵם מִצָּרָיו וְאָכְלָה חֶרֶב
וְשִׁבְעָה וְרוּתָה מִדָּמָם כִּי זָבַח לֹא־דָנִי יְהוָה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ צָפוֹן
אֶל־נְהַר־פָּרָת:
- 11 עָלִי גִלְעָד וּקְחֵי צָרִי בְּתוֹלַת בַּת־מִצְרַיִם לְשׂוֹא הַרְבִּיתִי רַפְאוֹת תַּעֲלֶה אֵין
לָךְ:
- 12 שָׁמְעוּ גוֹיִם קְלוֹנָךְ וְצוּחַתְךָ מְלֹאָה הָאֶרֶץ כִּי־גִבּוֹר בְּגִבּוֹר כְּשָׁלוֹ יַחֲדִיו
נִפְלוּ שְׁנֵיהֶם: פ
- 13 **הַדָּבָר** אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ **הַנְּבִיא** לְבֹא נְבוּכַדְרֶאֱצַר מֶלֶךְ בָּבֶל
לְהַבּוֹת אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם:
- 14 הִגִּידוּ **בְּמִצְרַיִם וְהַשְׁמִיעוּ** בְּמִגְדּוֹל וְהַשְׁמִיעוּ בְּנֶף **וּבַת־חַפְנָחַס** אָמְרוּ
הִתִּיצֵב וְהִכֵּן לָךְ כִּי־אָכְלָה חֶרֶב סְבִיבֶיךָ:
- 15 מִדּוּעַ נִסְחַף אֲבִירֶיךָ לֹא עָמַד כִּי יְהוָה הִדְפּוֹ:
16 הַרְבֵּה כּוֹשֵׁל גַּם־נָפַל אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ קוּמָה! וְנִשְׁבָּה אֶל־עַמְנוּ
וְאֶל־אֶרֶץ מוֹלֶדְתָּנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה:
- 17 קְרָאוּ שֵׁם פְּרָעָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם שְׂאוֹן הַעֲבִיר הַמוֹעֵד:
18 חִי־אֲנִי נְאֻם־**הַמֶּלֶךְ** יְהוָה צְבָאוֹת **שִׁמּוֹ** כִּי כְּתָבוֹר בְּהָרִים וּכְכֶרְמֶל בְּיָם
יְבֹא:
- 19 כְּלִי גוֹלָה עָשִׂי לָךְ יוֹשֶׁבֶת בַּת־מִצְרַיִם כִּי־נָף לְשִׁמָּה תִהְיֶה וְנִצְטָתָה מֵאֵין
יּוֹשֵׁב: ס
- 20 עֲגָלָה יִפְה־פִּיהָ מִצְרַיִם קָרָץ מִצָּפוֹן בָּא בָּא:
21 גַּם־שְׁכָרְיָהּ בְּקִרְבָּהּ כְּעַגְלֵי מִרְבֵּק כִּי־גַם־הִמָּה הִפְנוּ נָסוּ יַחֲדָיו לֹא עָמְדוּ
כִּי יוֹם אִידָם בָּא עֲלֵיהֶם עַת פִּקְדָתָם:

- 22 קוֹלָהּ בַּנְחֹשׁ יִלְךְ כִּי־בַחֲלִיל יִלְכוּ וּבִקְרֹד־מוֹת בָּאוּ לָהּ כַּחֲטָבֵי עֵצִים:
- 23 כָּרְתוּ יַעֲרָה נְאֻם־יְהוָה כִּי לֹא יַחְקֹר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֶּה וְאִין לָהֶם מִסְפָּר:
- 24 הַבִּישָׁה בִּתְמַצְרִים נִתְּנָה בְיַד עַם־צֶפּוֹן:
- 25 אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֲנִנִי פּוֹקֵד אֶל־אֲמוֹן מִזֹּא וְעַל־פְּרָעָה
- וְעַל־מִצְרַיִם וְעַל־אֱלֹהֵיהֶם וְעַל־מַלְכֵיהֶם וְעַל־פְּרָעָה וְעַל הַבְּטָחִים בּוֹ:
- 26 וְנִתְּתִים בְּיַד מִבְקָשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד־עַבְדָּיו
- וְאַחֲרֵי־כֵן תִּשְׁכַּן כִּי־מִי־קָדָם נְאֻם־יְהוָה: ס
- 27 וְאַתָּה אֶל־תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְאֶל־תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הֲנִנִי מוֹשֶׁעַד מֵרַחוֹק
- וְאַת־זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שָׁבִים וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקֵט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד: ס
- 28 אָתָּה אֶל־תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶתְּךָ אָנִי כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה
- בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְחַתִּידָּ שָׁמָּה וְאַתְּךָ לֹא־אֶעֱשֶׂה כָלָה וְיִסְרַתִּידָּ לַמִּשְׁפָּט
- וְנִקָּה לֹא אֲנַקֶּךָ: ס
- 47 ¹ אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־פְּלִשְׁתִּים בְּטָרַם יָבֵה פְרָעָה
- אֶת־עֲזָה: ס
- 2 כֹּהן אָמַר יְהוָה הִנֵּה־מִים עֲלִים מִצֶּפּוֹן וְהָיוּ לְנַחַל שׁוֹטֵף וְיִשְׁטְפוּ אֶרֶץ
- וּמְלוֹאָהּ עֵיר וְיֹשְׁבֵי בָּהּ וְזִעְקוּ הָאָדָם וְהִילֵל כֹּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ:
- 3 מִקּוֹל שֶׁעֲטַת פְּרָסוֹת אֲבִירָיו מִרַעַשׁ לְרַכְבּוֹ הֵמוֹן גְּלִגְלִיו לֹא־הִפְנוּ אָבוֹת
- אֶל־בָּנִים מִרְפִּיזֵן יָדַיִם:
- 4 עַל־הַיּוֹם הַבֹּא לְשִׁדּוֹד אֶת־כָּל־פְּלִשְׁתִּים לְהַכְרִית לְצַר וּלְצִידוֹן כֹּל שָׂרִיד
- עֹזֵר כִּי־שִׁדַּד יְהוָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים שְׂאֲרִית אֵי כַּפְתּוֹר:
- 5 בָּאָה קָרַחָה אֶל־עֲזָה נִדְמָתָה אֲשַׁקְלוֹן שְׂאֲרִית עַמְּקָם עַד־מָתִי תִתְּגוֹדְדִי:
- ס
- 6 הוֹי חָרַב לִיהוָה עַד־אָנָּה לֹא תִשְׁקָטִי הָאֶסְפִּי אֶל־תִּעְרֹךְ הֲרַגְעִי וְדָמִי:
- 7 אֵיךְ תִּשְׁקָטִי וְיִהְיֶה צוּה־לָּהּ אֶל־אֲשַׁקְלוֹן וְאֶל־חֹף הַיָּם שֵׁם יַעֲדָה: ס
- 48 ¹ לְמוֹאֵב כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶל־נְבוֹ כִּי שִׁדְּדָה
- הַבִּישָׁה גִּלְפָּדָה קָרִיתִים הַבִּישָׁה הַמִּשְׁגָּב וְחָתָה:
- 2 אִין עוֹד תִּהְלֵת מוֹאֵב בְּחִשְׁבוֹן חִשְׁבוּ עֲלֶיהָ רַעָה לְכוּ וְנִכְרִיתְנָה מִגּוֹי
- גַּם־מִדָּמֵן תִּדְּמִי אַחֲרֵיךָ תִּלְךְ חָרַב:
- 3 קוֹל צִעָקָה מִחֲרוֹנִים שָׂד וְשִׁבַר גְּדוֹל:
- 4 נִשְׁבְּרָה מוֹאֵב הַשְּׁמִיעוּ זַעֲקָה צַעֲרִיָּה:
- 5 כִּי מַעֲלָה הִלְחוֹת בְּבִכֵי יַעֲלֶה־בְּכֵי כִּי בְמוֹרֵד חוֹרְזִים צָרִי צִעָקַת־שִׁבַר
- שָׁמְעוּ:

- 6 גָּסוּ מִלְטוֹ נַפְשֵׁכֶם וְתִהְיֶינָה כְּעָרוֹעַר בַּמִּדְבָּר:
- 7 כִּי יַעַן בְּטַחַךְ בַּמַּעֲשִׂיךְ וּבְאַזְעָרוֹתֶיךָ גַּם־אֶת תִּלְכָּדִי וַיֵּצֵא כַּמִּישׁ בַּגּוֹלָה כְּהֵנִיו וְשָׂרְיוֹ יַחַד:
- 8 וַיָּבֹא שִׁדְד אֶל־כָּל־עִיר וְעִיר לֹא תִמְלֹט וְאָבֵד הָעַמֶּק וַנִּשְׁמַד הַמִּישָׁר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה:
- 9 תִּנּוּ־צִיץ לְמוֹאָב כִּי נִצָּא תֵצֵא וְעָרֶיהָ לְשִׁמָּה תִהְיֶינָה מֵאִין יוֹשֵׁב בָּהֶן:
- 10 אַרוּר עֲשֵׂה מְלֹאכֶת יְהוָה רַמְיָהּ וְאַרְנוֹר מִנְעֵ חֲרָבוֹ מִדָּם:
- 11 שְׂאֲנָן מוֹאָב מִנְעוּרָיו וְשִׁקֵּט הוּא אֶל־שִׁמְרָיו וְלֹא־הוֹרַק מִכְּלִי אֶל־כְּלִי וּבַגּוֹלָה לֹא הִלֵּךְ עַל־כֵּן עָמַד טַעֲמוֹ בּוֹ וְרִיחוֹ לֹא נִמָּר: ס
- 12 לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְשִׁלַּח־תִּי־לוֹ צְעִים וְצַעֲהוּ וְכִלְיוֹ יִרְקוּ וּנְבִלֵיהֶם יִנְפְּצוּ:
- 13 וּבֶשׂ מוֹאָב מִכְּמוֹשׁ כְּאֲשֶׁר־בָּשׂוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִבַּיִת אֵל מִבְּטַחָם:
- 14 אֵיךְ תֵּאמְרוּ גְבוּרִים אֲנַחְנוּ וְאֲנִשֵּׁי־חֵיל לְמִלְחָמָה:
- 15 שִׁדְד מוֹאָב וְעָרֶיהָ עָלָה וּמִבְּחַר בַּחֲזָרָיו יִרְדּוּ לְטַבַּח נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
- 16 קָרוֹב אִיד־מוֹאָב לָבוֹא וְרַעְתּוֹ מִהֲרָה מְאֹד:
- 17 גִּדּוּ לוֹ כָּל־סִבְיָיו וְכֹל יַדְעֵי שְׁמוֹ אָמְרוּ אֵיכָה נִשְׁבַּר מִטֶּה־עֵז מִקַּל תִּפְאָרָה:
- 18 רְדִי מִכְּבוֹד יִשְׁבִי בְצַמָּא יִשְׁבֶּת בַּת־דִּיבּוֹן כִּי־שִׁדְד מוֹאָב עָלָה בְךָ שַׁחַת מִבְּצָרֶיךָ:
- 19 אֶל־דְּרֹךְ עַמְדֵי וְצַפִּי יוֹשֶׁבֶת עָרוֹעַר שְׂאֵל־יָנֹס וְנִמְלֹטָה אֲמַרִי מִה־נִּהְיֶתָה:
- 20 הַבִּישׁ מוֹאָב כִּי־חָתָה הִילְלִי וְיִזְעָקִי הַגִּידוּ בְּאַרְנוֹן כִּי שִׁדְד מוֹאָב:
- 21 וּמִשְׁפָּט בָּא אֶל־אַרְץ הַמִּישָׁר אֶל־חִלּוֹן וְאֶל־יְהִצָּה וְעַל־מוֹפְעַת:
- 22 וְעַל־דִּיבּוֹן וְעַל־נָבוֹ וְעַל־בֵּית דְּבַלְתָּיִם:
- 23 וְעַל קְרִיתִים וְעַל־בֵּית גָּמוֹל וְעַל־בֵּית מְעוֹן:
- 24 וְעַל־קְרִיּוֹת וְעַל־בְּצָרָה וְעַל כָּל־עָרֵי אַרְץ מוֹאָב הַרְחַקוֹת וְהַקְּרֹבוֹת:
- 25 נִגְדָּעָה קָרַן מוֹאָב וּזְרָעוֹ נִשְׁבָּרָה נְאֻם יְהוָה:
- 26 הַשְׁפִּירָהוּ כִּי עַל־יְהוָה הַגִּדִיל וְסַפֵּק מוֹאָב בְּקִיאֹו וְהָיָה לְשֹׁחַק גַּם־הוּא:
- 27 וְאִם לֹא הַשֹּׁחַק הָיָה לָךְ יִשְׂרָאֵל אִם־בְּגַנְגָּבִים נִמְצָאָה כִּי־מִדֵי דְבַרְיֶךָ בּוֹ תִתְנוּדָד:
- 28 עֲזָבוּ עָרִים וְשַׁכְּנוּ בְּסֹלַע יִשְׁבִי מוֹאָב וְהָיוּ כִּיּוֹנָה תִקְנָן בְּעֵבְרֵי פִי־פַחַת:
- 29 שְׁמַעְנוּ גְאוֹן־מוֹאָב גָּאָה מְאֹד גְּבָהוּ וּגְאוֹנוֹ וּגְאוֹתוֹ וְרַם לָבוֹ:

- 30 אָנִי יִדְעֹתִי נְאֻם־יְהוָה עֲבַרְתֹּם וְלֹא־כֵן בְּדִי לֹא־כֵן עָשׂוּ:
- 31 עַל־כֵּן עַל־מוֹאָב אֵילִיל וּלְמוֹאָב כָּלָה אָזַעַק אֶל־אֲנָשֵׁי קִיר־חָרָשׁ יְהִגָּה:
- 32 מִבְּלִי יַעֲזֹר אֲבִכָּה־לָךְ הַגִּפֶּן שְׂבִמָּה נְטִישׁתִּיךָ עֲבְרוּ יָם עַד יָם יַעֲזֹר נִגְעוּ עַל־קִיַּצְךָ וְעַל־בְּצִירְךָ שִׁדְד נִפְּלָ:
- 33 וְנֶאֱסָפָה שְׂמִחָה וְגִיל מִכְרַמְל וּמֵאָרֶץ מוֹאָב וַיִּזֶן מִקְבִּים הַשְּׂבִתִּי לֹא־יִדְרֹךְ הַיַּד הַיַּד לֹא הַיַּד:
- 34 מִזַּעֲקַת חֲשׂוֹן עַד־אֲלַעְלָה עַד־יֵהֵן נִתְּנוּ קוֹלָם מִצַּעַר עַד־חַרְזִים עֲגָלַת שְׁלִשָּׁה בִּי גַם־מִי נִמְרִים לְמִשְׁמֹת יְהִי:
- 35 וְהַשְּׂבִתִּי לְמוֹאָב נְאֻם־יְהוָה מַעְלָה בְמָה וּמִקְטִיר לֵאלֹהֵיוּ:
- 36 עַל־כֵּן לְבִי לְמוֹאָב כַּחֲלָלִים יִהְיֶה וְלִבִּי אֶל־אֲנָשֵׁי קִיר־חָרָשׁ כַּחֲלָלִים יִהְיֶה עַל־כֵּן יִתְּרַת עָשָׂה אֲבָדוּ:
- 37 בִּי כַל־רֹאשׁ קָרְחָה וְכַל־זֶקֶן גְּרַעָה עַל כָּל־יָדַיִם גְּדַדְתָּ וְעַל־מִתְנַיִם שָׁק:
- 38 עַל כָּל־גְּגוֹת מוֹאָב וּבִרְחַבְתִּיהָ כָּלָה מִסַּפֵּד כִּי־שִׁבַּרְתִּי אֶת־מוֹאָב כְּכִלִּי אֵיזֶח־חֶפֶץ בּוֹ נְאֻם־יְהוָה:
- 39 אֵיךְ חַתָּה הִילִילוּ אֵיךְ הַפְּנֵה־עֶרְף מוֹאָב בּוֹשׁ וְהָיָה מוֹאָב לְשֹׁחַק וְלִמְחַתָּה לְכָל־סִבִּיבָיו: ס
- 40 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה כִנְשֵׁר יִדְאָה וּפְרֵשׁ כִנְפָיו אֶל־מוֹאָב:
- 41 גְּלַכְדָּה הַקְּרִיּוֹת וְהַמְצַדּוֹת נִתְּפָשָׂה וְהָיָה לֵב גְּבוּרֵי מוֹאָב בַּיּוֹם הַהוּא כָּלֵב אִשָּׁה מִצְרָה:
- 42 וְנִשְׁמַד מוֹאָב מֵעַם כִּי עַל־יְהוָה הִגְדִּיל:
- 43 פָּחַד וּפְחַת וּפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב מוֹאָב נְאֻם־יְהוָה:
- 44 הַנְּיָס מִפְּנֵי הַפָּחַד יִפֹּל אֶל־הַפְּחַת וְהָעֵלָה מִן־הַפְּחַת יִלְכָד בַּפָּח כִּי־אָבִיא אֵלֶיךָ אֶל־מוֹאָב שְׁנַת פְּקֻדָּתָם נְאֻם־יְהוָה:
- 45 בְּצַל חֲשׂוֹן עֲמָדוֹ מִכַּח נִסִּים כִּי־אֵשׁ יֵצֵא מִחֲשׂוֹן וְלִהְבֵּה מִבֵּין סִיחוֹן וּתֹאכַל פֶּאת מוֹאָב וּקְדַקַּד בְּנֵי שְׂאוֹן:
- 46 אוֹיְלָךְ מוֹאָב אֲבָד עַם־כְּמוֹשׁ כִּי־לִקְחוּ בְנֵיךָ בְּשִׁבִי וּבְנִתֶיךָ בְּשִׁבִיהָ:
- 47 וּשְׂבִתִּי שְׁבוֹת־מוֹאָב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נְאֻם־יְהוָה עַד־הֵנָּה מִשְׁפֵּט מוֹאָב:
- ס
- 49 ¹ לְבַנֵּי עַמּוֹן כֹּה אָמַר יְהוָה הַבָּנִים אֵין לְיִשְׂרָאֵל אִם־יִזְרַשׁ אֵין לוֹ מִדּוּעַ יִרַשׁ מִלְּכָם אֶת־גֹּד וְעָמוֹ בְּעַרְיוֹ יֵשֵׁב:

- 2 לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֲסִיָּהוּ וְהִשְׁמַעְתִּי אֶל־רַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן תְּרוּעַת מִלְחָמָה וְהִיְתָה לְתֵל שְׂמֵמָה וּבְנִתִיָּה בָּאֵשׁ תִּצְתָּנָה וִירַשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת־יְרֻשָׁיו אָמַר יְהוָה׃
- 3 הַלִּילִי חֲשַׁבֹּן כִּי שִׁדְדָה־עַי צָעֲקָנָה בְּנוֹת רַבָּה חֲגִרְנָה שְׂקִים סִפְדָּנָה וְהִתְשׁוּטְטָנָה בַּגְּדוֹת כִּי מִלְכָם בְּגוֹלָה יֵלֵךְ כַּהֲנִי וְשָׁרִיו יַחֲדָיו׃
- 4 מִה־תִּתְהַלְלִי בַּעֲמֻקִּים זַב עַמְקֶךָ הַבַּת הַשׁוֹבְבָה הַבִּטְחָה בְּאַצְרֹתֶיָּה מִי יָבֹא אֵלַי׃
- 5 הַנְּנִי מִבֵּיא עָלֶיךָ פֶּחַד נֹאֲסִיָּהוּ יְהוָה צְבָאוֹת מִכָּל־סִבְיָיִךְ וְנִדְחִתֶם אִישׁ לְפָנָיו וְאִין מִקִּבֵּץ לְנֶדֶד׃
- 6 וְאַחֲרֵי־כֵן אָשִׁיב אֶת־שָׁבוֹת בְּנֵי־עַמּוֹן נֹאֲסִיָּהוּ׃ ס
- 7 לְאָדוּם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הָאִין עוֹד חֲכָמָה בְּתִימָן אֲבָדָה עֲצָה מִבְּנִים נִסְרַחָה חֲכָמָתָם׃
- 8 גָּסוּ הַפָּנּוּ הַעֲמִיקוּ לְשֹׁבֵת יֹשְׁבֵי דָדָן כִּי אִיד עֲשׂוּ הִבְאֵתִי עָלֶיךָ עַת פִּקְדוֹתָיו׃
- 9 אִם־בְּצָרִים בָּאוּ לָךְ לֹא יִשְׁאָרוּ עוֹלָלוֹת אִם־גִּנְבִים בְּלִילָה הִשְׁחִיתוּ דַיִם׃
- 10 כִּי־אֲנִי חֲשַׁפְתִּי אֶת־עֲשׂוֹ גִלְתִּי אֶת־מִסְתָּרָיו וְנִחַבָּה לֹא יוּכַל שִׁדְד זָרְעוֹ וְאַחֲיו וְשִׁכְנָיו וְאִינָנו׃
- 11 עֲזָבָה יִתְמִיךָ אֲנִי אַחִיָּה וְאַלְמָנָתֶיךָ עָלַי תִּבְטַחוּ׃ ס
- 12 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אֲשֶׁר־אִין מִשְׁפָּטָם לְשִׁתּוֹת הַכּוֹס שָׁתוּ יִשְׁתּוּ וְאַתָּה הוּא נִקָּה תִנְקָה לֹא תִנְקָה כִּי שָׁתָה תִשְׁתָּה׃
- 13 כִּי בִי נִשְׁבַּעְתִּי נֹאֲסִיָּהוּ כִּי־לִשְׁמָה לְחִרְפָּה לְחַרְב וְלִקְלָלָה תִהְיֶה בְצָרָה וְכָל־עָרֶיָּה תִהְיֶינָה לְחִרְבוֹת עוֹלָם׃
- 14 שְׂמוּעָה שְׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בְּגוֹיִם שְׁלוּחַ הַתְּקַבְּצוּ וּבָאוּ עָלֶיךָ וְקוּמוּ לְמִלְחָמָה׃
- 15 כִּי־הִנֵּה קָטָן נִתְתִיךָ בְּגוֹיִם בְּזוּי בְּאָדָם׃
- 16 תִּפְלֹצְתֶיךָ הַשִּׂיא אֶתְךָ זְדוֹן לְבָד שְׁכַנִּי בַּחֲגִי הַסֹּלַע תִּפְשִׂי מְרוֹם גְּבַעָה כִּי־תִגְבִּיָּה כְּנֶשֶׁל קִנְיָד מִשָּׁם אֲוִרִידֶךָ נֹאֲסִיָּהוּ׃
- 17 וְהִיְתָה אָדוּם לִשְׁמָה כָּל עֶבֶר עָלֶיךָ יֵשׁוּם וְיִשְׂרָק עַל־כָּל־מִכּוֹתָה׃
- 18 כְּמַהֲפַכַת סֹדֶם וְעַמֻּרָה וְשִׁכְנֶיָּה אָמַר יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יִגְוֹר בָּהּ בְּז־אָדָם׃

- 19 הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְּאֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־נֹוֹה אֵיתָן כִּי־אַרְגִּיעָה אַרְיֵעֲנֹו מֵעֲלֵיָהּ
וּמִי בַחֹור אֲלֵיָהּ אֶפְקֹד כִּי מִי כְמוֹנִי וּמִי יַעֲיֹדֵנִי וּמִי־זֶה רָעָה אֲשֶׁר יַעֲמֹד
לִפְנָיִ: ס
- 20 לָכֵן שָׁמְעוּ עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יַעַץ אֶל־אָדָם וּמַחֲשֹׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב
אֶל־יִשְׁבֵי תִימָן אִם־לֹא יִסְחָבוּם צַעֲרֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יֵשִׁים עֲלֵיהֶם נְוָהִם:
21 מִקּוֹל נִפְלִים רָעָשָׁה הָאָרֶץ צַעֲקָה בַּיַּם־סוּף נִשְׁמַע קוֹלָהּ:
22 הִנֵּה כְנֹשֶׁר יַעֲלֶה וַיִּדְאָה וַיִּפְרָשׁ כְּנַפָּיו עַל־בְּצָרָה וְהָיָה לֵב גְּבוּרֵי אָדָם
בַּיּוֹם הַהוּא כָּלֵב אִשָּׁה מְצָרָה: ס
- 23 לְדַמְשֶׁק בּוֹשָׁה חֲמַת וְאַרְפָּד כִּי־שָׁמְעָה רָעָה שָׁמְעוּ נִמְגּוּ בַּיַּם דְּאָגָה
הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל:
24 רִפְתָּה דַמְשֶׁק הַפְּנִתָה לָנוּס וְרִטְטוּ הַחֲזִיקָה צָרָה וּחִבְלִים אַחֲזָתָה
בַּיּוֹלָדָה:
25 אֵיךְ לֹא־עֲזָבָה עִיר תְּהִלָּה קִרְיַת מְשׁוֹשֵׁי:
26 לָכֵן יִפְלוּ בַחֹרֵיהָ בְּרַחֲבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי הַמְּלַחֲמָה יִדְּמוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם
יְהוָה צְבָאוֹת:
27 וְהִצַּתִּי אֵשׁ בַּחֹמַת דַּמְשֶׁק וְאַכְלָה אַרְמְנוֹת בֶּן־הַדָּד: ס
28 לְקַדְרוּ וּלְמַמְלְכוֹת חָצוֹר אֲשֶׁר הִכָּה נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל כֹּה אָמַר
יְהוָה קוּמוּ עָלוּ אֶל־קִדְר וְשִׁדְדוּ אֶת־בְּנֵי־קָדָם:
29 אֲהַלִּיֵהֶם וְצֹאנָם יִקְחוּ יְרִיעוֹתֵיהֶם וְכָל־כְּלֵיהֶם וּגְמֻלֵיהֶם יִשְׂאוּ לָהֶם וְקִרְאוּ
עֲלֵיהֶם מְגוֹר מִסָּבִיב:
30 נִסּוּ נְדוּ מֵאֵד הָעַמִּיקוּ לְשֹׁבַת יִשְׁבֵי חָצוֹר נְאֻם־יְהוָה כִּי־יַעַץ עֲלֵיכֶם
נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עֲצָה וְחָשַׁב עֲלֵיהֶם מַחֲשָׁבָה:
31 קוּמוּ עָלוּ אֶל־גּוֹי שְׁלִי יוֹשֵׁב לְבַטַח נְאֻם־יְהוָה לֹא־דִלְתִים וְלֹא־בְרִיחַ לוֹ
בְּדָד יִשְׁכְּנוּ:
32 וְהָיוּ גְמֻלֵיהֶם לְבֹז וְהִמּוֹן מִקְנִיֵהֶם לְשָׁלַל וְזֹרְתִים לְכָל־רוּחַ קִצּוּצֵי פֶאֶה
וּמְכַל־עֲבָרָיו אָבִיא אֶת־אֲדָם נְאֻם־יְהוָה:
33 וְהִיְתָה חָצוֹר לְמַעֲוֹן תַּנִּים שְׁמֵמָה עַד־עוֹלָם לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יִגּוֹר
בָּהּ בֶּן־אָדָם: ס
34 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־עֵילָם בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת
צַדְקִיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר:
35 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הַנְּנִי שֹׁבֵר אֶת־קִשְׁת עֵילָם רֵאשִׁית גְּבוּרָתָם:

- 36 וְהִבֵּאתִי אֶל־עֵילָם אַרְבַּע רוּחוֹת מֵאַרְבַּע קְצוֹת הַשָּׁמַיִם וְזֵרְתִים לְכֹל הָרְחוֹת הָאֲלֵה וְלֹא־יְהִיֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא שָׁם נִדְחֵי עוֹלָם:
- 37 וְהַחֲתַתִּי אֶת־עֵילָם לִפְנֵי אִיבֵיהֶם וּלְפָנָיו מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם וְהִבֵּאתִי עֲלֵיהֶם רָעָה אֶת־חֲרוֹן אַפִּי נֶאֱס־יְהוָה וְשַׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד כְּלוֹתִי אוֹתָם:
- 38 וְשַׁמְתִּי כֶסֶף בְּעֵילָם וְהִאֲבֹדְתִי מִשָּׁם מֶלֶךְ וְשָׂרִים נֶאֱס־יְהוָה:
- 39 וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים אֲשׁוּב אֶת־שְׁבִית עֵילָם נֶאֱס־יְהוָה: ס
- 50¹ הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בָּבֶל אֶל־אַרְצַ כְּשָׂדִים בַּיַּד יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא:
- 2 הִגִּידוּ בְּגוֹיִם וְהַשְׁמִיעוּ וְשִׂאוּ־נֶס הַשְׁמִיעוּ אֶל־תַּכְחָדוּ אִמְרוּ נִלְכְּדָה בָּבֶל הַבֵּישׁ בַּל תַּחַת מֶרְדֶּךְ הַבֵּישׁוּ עֲצָבִיהָ חֲתוּ גְלוּלֶיהָ:
- 3 כִּי עָלָה עָלֶיהָ גּוֹי מִצָּפוֹן הוּא־יִשְׁעִית אֶת־אַרְצָהּ לְשֹׁמֵה וְלֹא־יְהִיָּה יוֹשֵׁב בָּהּ מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה נָדוּ הַלְכוּ:
- 4 בְּיָמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא נֶאֱס־יְהוָה יָבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחֲדוּ הַלּוֹד וּבְכוּ יִלְכוּ וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם יִבְקָשׁוּ:
- 5 צִיּוֹן יִשְׁאָלוּ דֶרֶךְ הַנֶּהָ פָּנִיהֶם בָּאוּ וְנָלוּ אֶל־יְהוָה בְּרִית עוֹלָם לֹא תִשְׁכַּח: ס
- 6 צֹאן אֲבֹדוֹת הָיָה עִמִּי רַעִיָהם הַתְּעוֹם הָרִים שׁוֹבְבִים מִהָר אֶל־גְּבֻעָה הִלְכוּ שָׁכְחוּ רַבָּצִים:
- 7 כָּל־מוֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם וְצָרִיָהם אָמְרוּ לֹא נֶאֱשָׁם תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ לַיהוָה נוֹה־צֶדֶק וּמִקּוֹה אֲבוֹתֵיהֶם יְהוָה: ס
- 8 גָּדוּ מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמֵאַרְצַ כְּשָׂדִים יֵצְאוּ וְהָיוּ כְּעַתּוּדִים לִפְנֵי־צֹאן:
- 9 כִּי הִנֵּה אֲנֹכִי מַעִיר וּמַעֲלָה עַל־בָּבֶל קַה־לְגוֹיִם גְּדֹלִים מֵאַרְצַ צָפוֹן וְעָרְכוּ לָהּ מִשָּׁם תִּלְכְּדוּ חֲצִיו כְּגִבּוֹר מִשְׁפִּיל לֹא יָשׁוּב רִיקָם:
- 10 וְהִיתָה כְּשָׂדִים לְשַׁלֵּל כָּל־שַׁלְלֶיהָ יִשְׁבְּעוּ נֶאֱס־יְהוָה:
- 11 כִּי תִשְׁמַחִי כִּי תִעֲלִזִי שָׁסִי נִחַלְתִּי כִּי תִפּוֹשִׁי כַּעֲגֻלָּה דָּשָׁה וְתִצְחֲלִי כְּאַבְרָיִם:
- 12 בּוֹשָׁה אִמְכֶם מֵאֵד חֲפָרָה יוֹלְדֶתְכֶם הִנֵּה אַחֲרֵית גּוֹיִם מִדְּבַר צִיָּה וְעַרְבָּה:
- 13 מִקְצָף יְהוָה לֹא תִשָּׁב וְהִיתָה שְׁמָמָה כְּלָה בַל עֵבֶר עַל־בָּבֶל יִשֶׁם וַיִּשְׂרַק עַל־כָּל־מְבוֹתֶיהָ:
- 14 עָרְכוּ עַל־בָּבֶל סָבִיב כָּל־דְּרָכֶי קִשְׁת יָדוֹ אֵלֶיהָ אֶל־תַּחֲמְלוּ אֶל־חַץ בְּיָ לַיהוָה חֲטָאָה:

- 15 הָרִיעוּ עָלֶיהָ **סַבִּיב** נִתְּנָה יָדָהּ נִפְלוּ אֲשׁוּרֵיהֶּּ נְהָרְסוּ חוֹמוֹתֶיהָ כִּי נִקְמַת
יְהוָה הִיא הַנִּקְמוּ בָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂתָּה עֲשׂוּ-לָהּ:
- 16 כָּרְתוּ זֹרַעַ מִבְּבֶל וְתַפֵּשׂ מִגַּל בַּעַת קַצִּיר מִפְּנֵי חָרֵב הַיּוֹזָה אִישׁ אֶל-עַמּוֹ
יִפְּנוּ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ יִנְסוּ: ס
- 17 שֶׁהָ פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרִיזוֹת הִדְיָחוּ הָרֵאשׁוֹן אֶכְלוּ מֶלֶךְ אֲשׁוּר וְזֶה הָאֲחֵרוֹן
עָצְמוּ נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: ס
- 18 לָכֵן כֹּה-אָמַר יְהוָה **צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** הִנְנִי פֹקֵד אֶל-מֶלֶךְ בָּבֶל
וְאֶל-אַרְצוֹ כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי אֶל-מֶלֶךְ אֲשׁוּר:
- 19 וְשַׁבְּבַתִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל אֶל-נְוֶהוּ וְרַעְהָ הַכְּרָמֶל וְהַבָּשׂוּ וּבִהָר אִפְרַיִם
וְהַגְּלַעַד תִּשְׁבַּע נַפְשׁוֹ:
- 20 בְּיָמִים הָהֵם וּבַעַת הַהִיא **נְאֻם-יְהוָה** יִבְקֹשׂ אֶת-עַוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ
וְאֶת-חַטָּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמְצָאֵנָה כִּי אֶסְלַח לְאֲשֶׁר אֲשָׂאִיר:
- 21 עַל-הָאָרֶץ מְרֹתִים עָלָה עָלֶיהָ וְאֶל-יוֹשְׁבֵי פְקוּד חָרֵב וְהַחֲרַם **אֲחֲרֵיהֶם**
נְאֻם-יְהוָה וְעָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: ס
- 22 קוֹל מִלְחָמָה בְּאָרֶץ וְשִׁבְר גְּדוֹל:
23 אִיךְ נִגְדַעַ וְיִשְׁבֵּר פְּטִישׁ כָּל-הָאָרֶץ אִיךְ הִיְתָה לְשִׁמָּה בָּבֶל בְּגוֹזִים:
- 24 יִקְשְׁתִּי לָךְ וְגַם-נִלְכַדְתָּ בָּבֶל וְאֵת לֹא יִדְעַת נִמְצָאת וְגַם-נִתְּפַשְׁתָּ כִּי
בִיהוּהָ הַתְּגָרִית:
- 25 פָּתַח יְהוָה אֶת-אֹצְרוֹ וַיּוֹצֵא אֶת-כְּלָי זַעֲמוֹ כִּי-מִלְאָכָה הִיא לְאֲדָנִי יְהוָה
צְבָאוֹת בְּאָרֶץ כַּשְׂדִּים:
- 26 בְּאוּלָּהּ מִקֶּץ פָּתְחוּ מֵאֲבָסְיָה סְלוּהָ כְּמוֹ-עֲרָמִים וְהַחְרִימוּהָ אֶל-תְּהִי-לָהּ
שְׂאֲרִית:
- 27 חָרְבוּ כָל-פָּרִיָה יִרְדּוּ לְטַבַּח הוּי עָלֵיהֶם כִּי-בָא יוֹמָם עַת פָּקַדְתֶּם: ס
- 28 קוֹל נְסִים וּפְלִטִים מֵאָרֶץ בָּבֶל לְהַגִּיד בְּצִיּוֹן אֶת-נִקְמַת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
נִקְמַת הַיִּכְלוּ:
- 29 הַשְּׁמִיעוּ אֶל-בְּבִלְוָן רַבִּים כָּל-דִּרְכֵי קֹשֶׁת חָנוּ עָלֶיהָ סָבִיב אֶל-יְהִי-וֹ
פְּלִטָה שְׁלֹמוֹ-לָהּ כַּפַּעֲלָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשִׂתָּה עֲשׂוּ-לָהּ כִּי אֶל-יְהוָה זָדָה
אֶל-קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:
- 30 לָכֵן יִפְּלוּ בַחֲוָרֶיהָ בְּרַחֲבֹתֶיהָ וְכָל-אֲנָשֵׁי מִלְחָמָתָה יִדְּמוּ **בַיּוֹם הַהוּא**
נְאֻם-יְהוָה: ס
- 31 הִנְנִי אֲלִיךָ זְדוֹן נְאֻם-אֲדָנִי **יְהוָה צְבָאוֹת** כִּי בָא יוֹמֶךָ עַת פָּקַדְתִּיךָ:
- 32 וְכָשֶׁל זְדוֹן וְנָפַל וְאֵין לוֹ מְקִים וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּעַרְוִי וְאֶכְלָה כָּל-סְבִיבֹתָיו: ס

- 33 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֲשׂוּקִים בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי־הַיְהוּדָה יַחְדָּו
וְכָל־שְׂבִיֵהֶם הִחְזִיקוּ בָם מֵאֲנֹ שְׁלַחֲמָם:
- 34 גְּאֻלְמוֹ חִזֹּק יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ רִיב יָרִיב אֶת־רִיבֵם לְמַעַן הַרְגִיעַ
אֶת־הָאָרֶץ וְהַרְגִיז לִישְׁבֵי בָבֶל:
- 35 חָרַב עַל־כְּשָׁדִים נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־יֹשְׁבֵי בָבֶל וְאֶל־שָׂרֵיהֶּ וְאֶל־חַכְמֵיהֶּ:
- 36 חָרַב אֶל־הַבָּדִים וְנֹאֲלוּ חָרַב אֶל־גְּבוּרֵיהֶּ וַחֲתוּ:
- 37 חָרַב אֶל־סוּסָיו וְאֶל־רֶכְבּוֹ וְאֶל־כָּל־הָעָרֵב אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ וְהָיוּ לְנָשִׁים חָרַב
אֶל־אוֹצְרוֹתֶיהָ וּבְזָזוּ:
- 38 חָרַב אֶל־מִימֵיהָ וַיִּבְשׂוּ כִּי אָרֶץ פְּסָלִים הִיא וּבְאִימִים יִתְהַלְלוּ:
- 39 לָכֵן יֵשְׁבוּ צִיִּים אֶת־אֲיִים וַיֵּשְׁבוּ בָהּ בְּנֹת יַעֲנָה וְלֹא־תֵשֵׁב עוֹד לְנֹצַח וְלֹא
תִשְׁכַּח עַד־דָּוָר וְדוֹר:
- 40 כִּמְהַפְּכַת אֱלֹהִים אֶת־סֹדֶם וְאֶת־עַמּוּרָה וְאֶת־שַׁכְנֵיהָ נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב
שָׁם אִישׁ וְלֹא־יִגְוֹר בָּהּ בֶּן־אָדָם:
- 41 הִנֵּה עִם בָּא מִצְפּוֹן וְגוֹי גָּדוֹל וּמְלָכִים רַבִּים יַעֲרוּ מִירְכַת־אָרֶץ:
- 42 קָשַׁת וְכִידָן יַחְזִיקוּ אַכְזָרֵי הַמָּה וְלֹא יִרְחֲמוּ קוֹלָם כִּיִּם יִהְיֶה וְעַל־סוּסִים
יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ לְמַלְחָמָה עֲלִיף בַת־בָּבֶל:
- 43 שָׁמַע מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־שִׁמְעָם וּרְפוּ יָדָיו צָרָה הִחְזִיקְתָּהּ חֵיל כִּי־לָדָה:
- 44 הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִנְּאֻז הַיַּרְדֵּן אֶל־נְוָה אֵיתָן כִּי־אַרְגָּעָה אַרְוָצִים מֵעֲלֵיהָ
וּמִי בַחֹר אֲלֵיהָ אֶפְקָד כִּי מִי כְמוֹנִי וּמִי יוֹעֲדָנִי וּמִי־זֶה רָעָה אֲשֶׁר יַעֲמַד
לְפָנַי:
- 45 לָכֵן שָׁמְעוּ עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יַעַן אֶל־בָּבֶל וּמַחֲשַׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב
אֶל־אָרֶץ כְּשָׁדִים אִם־לֹא יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יֵשִׁים עֲלֵיהֶם נוֹה:
- 46 מְקוֹל נִתְפָּשָׂה בָבֶל נִרְעָשָׂה הָאָרֶץ וְזַעֲקָה בְּגוֹיִם נִשְׁמַע: ס
- 51¹ כֹּה אָמַר יְהוָה הַנְּגִי מַעִיר עַל־בָּבֶל וְאֶל־יֹשְׁבֵי לֵב קָמִי רוּחַ מִשְׁחִית:
2 וְשַׁלַּחְתִּי לְבָבֶל זָרִים וְזָרוּהָ וַיִּבְקְקוּ אֶת־אֶרְצָהּ כִּי־הָיוּ עֲלֵיהָ מִסָּבִיב בַּיּוֹם
רָעָה:
- 3 אֶל־יַדְרֹךְ הַדֶּרֶךְ קִשְׁתוֹ וְאֶל־יַתְעַל בְּסָרִינּוֹ וְאֶל־תַּחְמָלוֹ אֶל־בַּחֲרִיהָ
הַחֲרִימוּ כָל־צְבָאָה:
- 4 וּנְפְלוּ חֲלָלִים בְּאָרֶץ כְּשָׁדִים וּמְדַקְרִים בְּחוֹצוֹתֶיהָ:
- 5 כִּי לֹא־אֶלְמָן יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה מְאֻלְהָיו מִיְהוָה צְבָאוֹת כִּי אֶרְצָם מְלֻאָה
אֲשֶׁם מְקֻדָּשׁ יִשְׂרָאֵל:

- 6 גסון מתוד בבל ומלטו איש נפשו אל-תדמו בעונה כי עת נקמה היא ליהוה גמול הוא משלם לה:
- 7 פוסזהב בבל ביד-יהוה משכרת כל-הארץ מינה שתו גוים על-כן יתהללו **גוים**:
- 8 פתאם נפלה בבל ותשבר הילילו עליה קחו צרי למכאובה אולי תרפא:
- 9 רפאנו את-בבל ולא נרפתה עזובה ונלד איש לארצו כי-נגע אל-השמים משפטה ונשא עד-שחקים:
- 10 הוציא יהוה את-צדקתינו באו ונספרה בציון את-מעשה יהוה אלהינו:
- 11 הברו החצים מלאו השלטים העיר יהוה את-רוח מלכי מדי כי-על-בבל מזמתו להשחיתה כי-נקמת יהוה היא נקמת היכלו:
- 12 אל-חומת בבל שאו-נס החזיקו המשמר הקימו שמרים הכינו הארבים כי **גם** זמם יהוה גם-עשה את אשר-דבר אל-ישבי בבל:
- 13 שכנתי על-מים רבים רבת אוצרת בא קצף אמת בצעף:
- 14 נשבע יהוה **צבאות** בנפשו כי אם-מלאתיך אדם כילק וענו עליך הידד:
- ס
- 15 עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים:
- 16 לקול תתו המון מים בשמים ויעל נשאים מקצה-ארץ ברקים למטר עשה ויצא רוח מאצרתיו:
- 17 נבער כל-אדם מדעת הביש כל-צרף מפסל כי שקר נספו ולא-רוח בם:
- 18 הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו:
- 19 לא-כאלה חלק יעקוב כי-יוצר הכל הוא **ושבט** נחלתו יהוה צבאות שמו: ס
- 20 מפץ-אתה לי כלי מלחמה ונפצתי בך גוים והשחתי בך ממלכות:
- 21 ונפצתי בך סוס ורכבו ונפצתי בך רכב ורכבו:
- 22 ונפצתי בך איש ואשה ונפצתי בך **זקן ונער ונפצתי בך** בחור ובתולה:
- 23 ונפצתי בך רעה ועדרו ונפצתי בך אבר וצמדו ונפצתי בך פחות וסגנים:
- 24 ושלמתי לבבל ולכלל יושבי כשדים את כל-רעתם אשר-עשו בציון לעיניכם נאם יהוה: ס
- 25 הנני אליך הר המשחית **נאם-יהוה** המשחית את-כל-הארץ ונטיתי את-ידי עליך וגלגלתיך מן-הסלעים ונתתיך להר שרפה:
- 26 ולא-יקחו ממך אבן לפנה ואבן למוסדות כי-שממות עולם תהיה נאם-יהוה:

- 27 שְׂאוּגִס בְּאַרְץ תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּגוֹיִם קִדְשׁוּ עָלֶיהָ גּוֹיִם הַשְּׁמִיעוּ עָלֶיהָ
מִמְּלָכוֹת אֲרָרַט מִנִּי וְאַשְׁכְּנֹוּ פִּקְדוֹ עָלֶיהָ טַפְסֹר הָעֶלְו־סוֹס כִּילֶק סָמַר:
28 קִדְשׁוּ עָלֶיהָ גּוֹיִם אֶת־מַלְכֵי מִדֵּי אֶת־פַּחֲוֹתֶיהָ וְאֶת־כָּל־סִגְיָהּ וְאֶת־
כָּל־אַרְץ מִמְּשַׁלְתּוֹ:
- 29 וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ וְתַחֲלֵל כִּי קָמָה עַל־בָּבֶל מִחֲשֻׁבוֹת יְהוָה לְשׁוֹם אֶת־אַרְץ
בָּבֶל לְשִׁמָּה מֵאִין יוֹשֵׁב:
30 חָדְלוּ גְבוּרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יִשְׁבוּ בְּמִצְדוֹת נִשְׁתָּה גְבוּרְתָם הִיוּ לְנָשִׁים
הֲצִיתוּ מִשְׁכַּנְתֶּיהָ נִשְׁבְּרוּ בְּרִיחֶיהָ:
31 רָץ לְקִרְאֵת־רָץ יְרוּץ וּמִגִּיד לְקִרְאֵת מִגִּיד לְהַגִּיד לְמַלְךְ בָּבֶל כִּי־נִלְכְּדָה
עִירוֹ מִקְצָה:
32 וְהַמְעַבְרוֹת נִתְפָּשׁוּ וְאֶת־הָאֲגָמִים שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ וְאֲנָשֵׁי הַמְּלַחֲמָה נִבְהָלוּ: ס
33 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בַּת־בָּבֶל כְּגֵרָן עֵת הַדְּרִיכָה עוֹד
מְעֻט וּבָאָה עַתָּה הַקָּצִיר לָהּ:
34 אֲכַלְנוּ חֲמָמָנוּ נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הֲצִיגְנוּ כְּלֵי רִיק בְּלַעְנוּ כִּתְזִין מְלֵא
כִּרְשׁוֹ מֵעַדְנֵי הַדִּיחָנוּ:
35 חֲמָסִי וְשֹׂאֲרֵי עַל־בָּבֶל תֹּאמַר יֵשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדַמֵּי אֶל־יִשְׁבֵּי כְּשָׂדִים תֹּאמַר
יְרוּשָׁלַם: ס
36 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הַנְּגִירָב אֶת־רִיבְךָ וְנִקְמָתִי אֶת־נִקְמָתְךָ וְהִחַרְבְּתִי
אֶת־יַמָּה וְהִבְשַׁתִּי אֶת־מְקוֹרָהּ:
37 וְהִיתָה בָבֶל | לְגִלִּים | מְעוֹן־תַּנּוּם שְׁמָה וְשָׂרָקָה מֵאִין יוֹשֵׁב:
38 יִחַדּוּ כַּפְּרִים יִשְׂאֲגוּ נִעְרוּ כְּגוּרֵי אַרְיֹת:
39 בַּחֲמָם אֲשִׁית אֶת־מִשְׁתֵּיהֶם וְהַשְׁכַּרְתִּים לְמַעַן יַעֲלִזוּ וַיִּשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם
וְלֹא יִקְיִצוּ נְאֻם יְהוָה:
40 אוֹרִידִם כְּכָרִים לְטְבוּחַ כְּאֵילִים עַם־עֲתוּדִים:
41 אִידָּ נִלְכְּדָה שִׁשׁוּ וְתִתְפַּשׂ תְּהִלַּת כָּל־הָאָרֶץ אִידָּ הִיתָה לְשִׁמָּה בָבֶל
בְּגוֹיִם:
42 עָלָה עַל־בָּבֶל הַיָּם בְּהַמּוֹן גָּלְיוֹ נִכְסָתָה:
43 הָיוּ עָרֶיהָ לְשִׁמָּה אָרֶץ צִיָּה וְעָרְבָה אָרֶץ לֹא־יִשָּׁב בָּהֵן כָּל־אִישׁ וְלֹא־יַעֲבֹר
בָּהֵן בְּזֹאֲדָם:
44 וּפְקֻדָּתִי עַל־בָּל בְּבָבֶל וְהִצַּאתִי אֶת־בְּלַעֲזָו מִפִּיּוֹ וְלֹא־יִנְהָרוּ אֱלֹוֹ עוֹד גּוֹיִם
גַּם־חֹמַת בָּבֶל נִפְלָה:
45 צָאוּ מִתּוֹכָה עַמִּי וּמִלְטוּ אִישׁ אֶת־נַפְשׁוֹ מִחֲרוֹן אַף־יְהוָה:

- 46 וּפְנִי-יָרֵךְ לְבַבְכֶם וְתִירְאוּ בַשְּׁמוּעָה הַנִּשְׁמַעַת בְּאֶרֶץ וּבֵא בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה
וְאַחֲרָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְחִמָּס בְּאֶרֶץ וּמִשָּׁל עַל-מִשָּׁל:
- 47 לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים וּפְקֻדָּתִי עַל-פְּסִילֵי בָבֶל וְכָל-אֶרֶצָה תִּבּוֹשׁ
וְכָל-חַלְלֵיהָ יִפְלוּ בַתּוֹכָהּ:
- 48 וּרְנֵנוּ עַל-בָּבֶל שָׁמַיִם וְאֶרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי מִצְפוֹן יָבֹא-לָהּ הַשּׁוֹדְדִים
נְאֻם-יְהוָה:
- 49 גַּם-בָּבֶל לִנְפֹל חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל גַּם-לְבָבֶל נִפְלוּ חַלְלֵי כָל-הָאָרֶץ:
- 50 פְּלִטִים מִחֶרֶב הִלְכוּ אֶל-תַּעֲמָדוֹ זָכְרוּ מִרְחוֹק אֶת-יְהוָה וִירוּשָׁלַם תַּעֲלֶה
עַל-לְבַבְכֶם:
- 51 בְּשָׁנוּ כִּי-שָׁמַעְנוּ חֲרָפָה כִּסְתָה כְּלֵמָה פָּגַינוּ כִּי בָאוּ זָרִים עַל-מִקְדָּשֵׁי בַיִת
יְהוָה: ס
- 52 לָכֵן הִנֵּה-יָמִים בָּאִים נְאֻם-יְהוָה וּפְקֻדָּתִי עַל-פְּסִילֵיהָ וּבְכָל-אֶרֶצָה יֶאֱנֹךְ
חַלְלֵי:
- 53 כִּי-תַעֲלֶה בָבֶל הַשָּׁמַיִם וְכִי תִבְצֹר מְרוֹם עֲזָה מֵאֵתִי יָבֹאוּ שׁוֹדְדִים לָהּ
נְאֻם-יְהוָה: ס
- 54 קוֹל זַעֲקָה מִבָּבֶל וְשִׁבְר גְּדוֹל מֵאֶרֶץ כְּשָׁדִים:
- 55 כִּי-שָׁדַד יְהוָה אֶת-בָּבֶל וְאֶבֶד מִמֶּנָּה קוֹל גְּדוֹל וְהָמוּ גְּלִיהֶם כְּמִים רַבִּים
נִתְּן שָׁאוֹן קוֹלָם:
- 56 כִּי בָא עֲלֶיהָ עַל-בָּבֶל שׁוֹדֵד וְנִלְכְּדוּ גְבוּרֶיהָ חֲתָתָהּ קִשְׁתוֹתֶיהָ כִּי אֵל
גְּמִלוֹת יְהוָה שָׁלֵם יִשְׁלָם:
- 57 וְהַשְׁפַּרְתִּי שָׁרִיָּה וְחַכְמֵיהָ פְּחוֹתֶיהָ וְסַגְּנֵיהָ וּגְבוּרֶיהָ וַיִּשְׁנוּ שְׁנַת-עוֹלָם וְלֹא
יִקְיִצוּ נְאֻם-הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שָׁמוֹ: ס
- 58 כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת חֲמוֹת בָּבֶל הִרְחַבְהָ עָרְעַר תַּתְּעָרְעַר וּשְׁעָרֶיהָ
הִגְבְּהִים בְּאֵשׁ יִצְתּוּ וַיִּגְעוּ עַמִּים בְּדִירֵיק וּלְאֻמִּים בְּדִי-אֵשׁ וַיַּעֲפוּ: ס
- 59 הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוְּהָו יְרַמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶת-שָׁרִיָּה בֶן-נִרְיָה בֶן-מַחְסִיָּה בְּלִכְתּוֹ
אֶת-צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה בָּבֶל בַּשָּׁנָה הַרְבַּעִית לְמַלְכוּתוֹ וּשְׁרִיָּה שָׂר מְנוּחָה:
- 60 וַיִּכְתֹּב יְרַמְיָהוּ אֶת כָּל-הַרְעָה אֲשֶׁר-תִּבּוֹא אֶל-בָּבֶל אֶל-סֹפֵר אֶחָד אֶת
כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַכְּתוּבִים אֶל-בָּבֶל:
- 61 וַיֹּאמֶר יְרַמְיָהוּ אֶל-שָׁרִיָּה כְּבֹאֵךְ בָּבֶל וְרֵאתָ וְקִרְאתָ אֶת כָּל-הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה:
- 62 וַאֲמַרְתָּ יְהוָה אֶתְּהָ דְבַרְתָּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ לְבִלְתִּי הִיֹּת-בוֹ
יֹשֵׁב לְמֵאֲדָם וְעַד-בְּהֵמָה כִּי-שָׁמְמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה:

63 וְהָיָה כְּכִלְתֶּךָ לִקְרֹא אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר עָלָיו אֶבֶן וְהִשְׁלַכְתָּו אֶל־תּוֹךְ פְּרָת:

64 וְאָמַרְתָּ כִּכָּהֵן תִּשְׁקַע בְּבַל וְלֹא־תִקּוּם מִפְּנֵי הָרַעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא עָלֶיךָ וַיַּעֲפוּ עַד־הַנָּה דְבַר־יִרְמְיָהוּ: ס

Michael S. Heiser
January, 2005